

Inverkar ålder och kön i ett möte?

En fallstudie om konstruktionen av ålder och kön i en
fritidshemsverksamhet

Marlene Bergman
2012-06-28

Fördjupningsarbete i pedagogik

61–90 hp

Sammanfattning

Marléne Bergman

Inverkar ålder och kön i ett möte?

– En fallstudie om konstruktionen av ålder och kön i en fritidsverksamhet.

År: 2012

Antal sidor: 28

Jag har i denna undersökning intervjuat fem pedagoger i en fritidsverksamhet i syfte att få fördjupade kunskaper *om* och *hur* pedagoger på ett fritidshem konstruerar ålder och kön. Fritidshemmet jag har valt ligger i mellan Sverige och är en medel stor kommunal skola. Studiens utformning utgick från ett socialkonstruktionistiskt perspektiv där jag använt mig av semistrukturerade intervjuer med tolkande ansats. Resultatet i undersökningen presenteras i relation till tidigare forskning där jag med analysjälpmedlet intersektionalitet undersöker samspelet mellan ålder och kön i synen på människan. I analysen har fyra kärnkategorier utformats som kan sammanfatta *om* och *hur* pedagoger på ett fritidshem konstruerar ålder och kön. Pedagogernas syn på ålder, pedagogernas syn på kön, pedagogernas syn på ålder och kön som ett samspel i interaktionen samt pedagogernas syn på strukturerna som skapar förutsättningar för mötet. Slutsatser för denna undersökning är att pedagogerna tolkas konstruera ålder och kön som en normaliseringsprocess i utvecklingssyfte i formandet av identitet, en identitet som jag mer ser som en social identitet. Denna slutsats för mig tillbaka till mitt intresse för denna undersökning, bekräftar pedagogen ett handlande hos ett barn i utvecklingssyfte för att utveckla en trygg identitet. Eller bekräftas ett stereotyp handlande som omedvetet ses som en nödvändighet i utvecklingen att skapa sig en identitet? Denna undersökning bidrar till att påvisa att fritidshemmen är en viktig verksamhet där unga individers identiteter formas.

Nyckelord: Socialkonstruktionism, intersektionalitet, ålder, kön, fritidshem.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Förord.....	4
1. Inledning.....	5
2. Bakgrund	6
2.1. Styrdokument.....	6
2.2. Jämställdhetsarbete	6
2.3. Vikten av att se samspelet mellan olika kategorier	7
3. Syfte och frågeställningar.....	8
4. Tidigare forskning	8
4.1. Att förstå kön och hur normer skapas.....	8
4.2. Interaktionen	9
4.3. Könat språk.....	10
5. Teori	10
5.1. Socialkonstruktionismen	10
5.2. Identitet som social konstruktion.....	12
6. Metod	12
6.1. Urval	12
6.2. Forskningsdesign	13
6.3. Semistrukturerade intervjuer	14
7. Analytisk utgångspunkt.....	15
7.1. Intersektionalitet	15
8. Genomförande	15
8.1. Databearbetning	16
9. Etiska överväganden.....	16
9.1. Informationskravet.....	17
9.1.2. Samtyckeskravet	17
9.1.3. Konfidentialitetskravet	17
9.1.4. Nyttjandekravet	17
10. Tillförlitlighet	18
10.1. Reliabilitet	18
10.1.2. Validitet	18
10.1.3. Generaliserbarhet.....	18

11. Resultat.....	18
11.1. Ålder.....	19
11.1.2. Pedagogernas syn på ålder.....	19
11.1.3. Åldern ges egenskaper i form av kunnande och förväntningar	20
11.2. Kön.....	21
11.2.1. Pedagogernas syn på kön.....	21
11.2.2. Pedagogers syn på kön i form av normskapande	22
11.3. Pedagogernas syn på ålder och kön som ett samspel i interaktionen	23
11.4. Pedagogers syn på strukturerna som skapar förutsättningar för mötet.....	24
12. Analys och tolkning.....	25
12.1. Ålder och könsstereotyper.....	25
13. Slutsatser och resultatdiskussion	27
Referenser.....	30
Bilaga 1: Intervjuguide.....	32
Bilaga 2: Informationsbrev.....	33

Förord

Jag vill inleda med att tacka alla som hjälpt mig under arbetets gång framför allt tack till de pedagoger som så snällt delade med sig av sina erfarenheter, vilket har gjort denna studie möjlig. Tack också till Eva Edström min handledare som envist pushade mig framåt, något som inte alltid togs emot med glädje. Tack mina nära som stått ut med mig då jag hade mina mörkaste tankar om denna uppsats. Sist vill jag tacka Marika Hämeenniemi min tidigare lärare som varit min stora inspirationskälla till denna uppsats.

Stort tack till er alla!

Marléne

1. Inledning

Som tidigare pedagog inom förskola och skola möttes jag dagligen av flickor och pojkar i olika åldrar som ville ha min hjälp och stöttning i olika situationer i verksamheten. Allt från att jag skulle delta i lek till att jag skulle stötta och bekräfta deras utveckling framåt. För mig betydde denna uppgift inte enbart att finnas där som ett stöd utan jag fungerade även som en referensram för dessa unga individer, en sorts ”rätt och fel”. Ett rätt och fel som speglar samhällets syn på sociala kategorier så som kön och ålder. Det fanns så mycket de ville ta reda på, en nyfikenhet som var omätlig och även behov av bekräftelse. Bekräftelse på att deras uppfattning av omvärlden stämmer, bekräftelser som killar *kan* inte ha klänning eller tjejer *kan* inte lika bra som killar eller du är för liten för att leka med den. För mig innebar rollen som pedagog inte bara ett ansvar för barnet att vara tryggt och att utvecklas som individ, utan även ett ansvar om barnets uppfattning av omvärlden. Hade barnet ”förstått koderna”, ett ansvar jag till fullo antagligen inte var medveten om.

Hur medvetna är vi egentligen om ålder och köns stereotypa signaler som vi förmedlar till varandra genom våra möten? När jag som pedagog bekräftar ett handlande hos ett barn, görs bekräftelsen i utvecklingssyfte för att utveckla en trygg identitet eller bekräftar jag ett stereotypt handlande som jag omedvetet ser som en nödvändighet i utvecklingen. Genom min erfarenhet som pedagog och den kunskap jag fått genom mina studier tänker jag att ord inte är neutrala bärare av information utan begreppslig gör hur vi ska förstå omvärlden. Med det har min syn på hur identitet skapas ändras och begreppet intersektionalitet har fått en betydande del i min syn på identitet. Som tidigare pedagog vet jag vikten av att ge alla samma möjligheter, vilket även finns skrivet i skolans olika styrdokument som måste följas i förskola och skola. Med denna erfarenhet, har jag till denna undersökning valt att fokusera på framställningen av kön och ålder, detta då båda dessa kategorier är förbundna med olika förväntningar och inflytande. Som tidigare pedagog inom skolan ser jag att barnen tillbringar stor tid av sin vistelse på fritidshemmet och jag tycker att det är av vikt att belysa denna verksamhet som jag annars anser kommer lite i bakgrunden mot skolans verksamhet. Jag anser att framställningen av kön och ålder är en viktig pedagogisk fråga att belysa då det i en interaktion sker ett lärande.

2. Bakgrund

I detta avsnitt kommer jag att presentera två delar som jag anser är viktiga för förståelsen för min undersökning, *skolans styrdokument* och *jämställdhet*. Jag anser att dessa delar bidrar till förståelse att se att det också finns en samhällselig vikt i min undersökning. Sist kommer jag belysa vikten av att se hur två kategorier samverkar i synen på identitet.

2.1. Styrdokument

Inom skolan och förskolan finns olika styrdokument, bland annat en likabehandlingsplan, som är en plan mot diskriminering och kränkning som pedagoger förväntas följa. Genom dessa styrdokument tänker jag att pedagogerna har en större medvetenhet hur de interagerar med barnen. Likabehandlingsplanen bygger på diskrimineringslagen (2008:567), nedan gör jag ett utdrag ur denna lag kapitel 1:

1 § ”Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.”

Jag väljer att belysa denna del av styrdokument som skolan och även fritidshemmen ska följa i sin verksamhet, då pedagogerna aktivt förväntas jobba med denna plan. Samt att detta styrdokument bland annat belyser att alla ska ges samma möjlighet att utforma sin identitet oavsett ålder eller kön.

2.2. Jämställdhetsarbete

Nedan beskrivs svårigheter samt vikten av jämställdhetsarbetet, då all pedagogisk verksamhet ska arbeta jämställt. Detta i syftet att ge alla lika rättigheter och möjligheter oavsett ålder och kön mm.

Lif (2008) tar upp svårigheterna kring jämställdhetsarbetet inom skolan. Han beskriver att skolans professionella uppdrag är att arbeta med jämställdhet men att det finns svårigheter med detta arbete då det finns olika former av jämställdhet och att i skolans läroplan inte ges några tydliga arbetssätt för att jobba med jämställdhet. Lif menar att ordet jämställdhet ger personalen fri tolkning då de ska arbeta med jämställdhet. Exempel på detta kan vara syn på kön. En del ser kön som biologiskt, en del ser kön som konstruerat och del människor ser det både biologiskt och konstruera. Han menar att först måste alla inblandade vara överens vad man talar om i jämställdhetsarbetet. Bodén, Lenz Taguchi och Ohrlander (2011) skriver att framförallt förskolan har fungerat som ett enormt socialt integreringsprojekt i förhållande till kön, social klass, kultur och etnicitet. En förskola för alla är ett resultat av gemensamma ambitioner, drivkrafter och kunskaper hos tjänstemän, politiker och forskare sedan 1930-talet. Resultatet som vi idag ser i förskolor och skolor om genus- och jämställdhetspedagogiska arbeten skriver Bodén m.fl. är en effekt av dels en stark queerteoretisk och feministisk forskning som sedan resulterade i ett genusvetenskapligt akademiskt ämne i Sverige. Detta i sin tur ledde till ökad kunskap bland tjänstemän och politiker samt en ökad aktivism bland pedagoger och föräldrar.

Tillsammans utgjorde detta ett kunskapsintresse som väckte nya frågor hos mig om rollen som pedagog.

2.3. Vikten av att se samspelet mellan olika kategorier

Nedan kommer jag beskriva vikten av att studera hur flera kategorier samverkar, då det bidrar till ökad kunskap av synen på identitet.

Hammarén, och Johansson, (2009) skriver att intersektionalitet har fått betydelse av synen på identitet. De menar att intersektionalitet som analys hjälpmedel ”blivit ett viktigt verktyg för att förstå och producera kunskap kring de hybrida och komplexa identiteter ett samtida och mångkulturella samhälle inrymmer.” (Hammarén & Johansson, 2009, s.104). De menar att i dagens sociala komplexitet där allt fler människor utstrålar individualitet vilket inte ryms i de kategorier vi konstruerat, finns behov att öppna upp dessa kategorier och göra dem vidare. För att se hur en kategori kan samverka med andra kategorier. I en artikel ur Kvinnovetenskaplig tidskrift (2005) skriver Krekula, Närvänen, och Näsman, att främst klass, kön och etnicitet fått fokus i diskussionen om intersektionalitet och att ålder ofta förbises. En anledning skriver Krekula m.fl. kan vara att begreppet intersektionalitet uppstod i skärningspunkten mellan postkolonial teori, postmoderna feministisk teori, queerteori och black feminism eller som en kritik till den vita feminismens hegemoni och uteslutande praktik. Krekula, C. m.fl. skriver i sin artikel att ålder har förbisetts i diskussioner av intersektionalitet, de menar att det delvis kan förstås genom att ålder är en variabel som ständigt befinner sig i naturlig förändring. De tar upp att forskning om samspelet mellan ålder och kön har hamnat i bakgrunden i förhållande till genusforskningens huvudinriktning. Krekula, C. m.fl. skriver att varför ålder inte i större utsträckning problematiserats i intersektionalitets diskussionerna är att det oftast tas för givet både i vetenskapliga praktiker och i vardagslivet. Det är just därför det är viktigt enligt författarna att synliggöra ålder som en social struktur och som en grund för social kategorisering. En annan sak som Krekula m.fl. tar upp är att ålder är en makt, i forma av social uppdelning och segregering, vilket poängterar vikten av att inkludera ålder i intersektionalitetsanalyser.

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att få fördjupade kunskaper *om* och *hur* pedagoger på ett fritidshem konstruerar ålder och kön.

Följande frågeställningar har för avsikt att besvara syftet.

1. Vilka föreställningar har pedagogen om ålder och kön?
2. Hur upplever pedagogen att ålder och kön på eleven inverkar i mötet

4. Tidigare forskning

Nedan kommer jag ge en översiktlig bild av vad tidigare forskning vet om mitt valda undersökningsområde.

4.1. Att förstå kön och hur normer skapas

I en avhandling av Hellman (2010) skriver hon hur normer upprepas och omvandlas i barns praktiker på en förskola. Studien visar på att flickor och pojkar kunde leka tillsammans i alla sociala miljöer men vid exkluderingsituationer gjordes bland annat kön och ålder relevant faktor till exkluderingen. Detta då de barn som inte ansågs ”passa in” fick lämna leken eller så gavs de en mer passiv position i leken av de andra barnen. Hon skriver att med ökad ålder gavs barnen en ökad förväntning att lära sig de normer som delar upp tillvaron i beteende, egenskaper och handlingar som kodas olika för pojkar och flickor. Hon beskriver hur ålder och kön inte var givna på förhand utan ålder och kön positionernas innebörder vilka var skiftande och rörliga och görs då begreppen använd i olika situationer. Hellman skriver att genom det *sätt* som ålder och kön interagera i normaliseringen inbjuder pojkar och flickor att inta olika positioner så som stora flickor och stora pojkar. I och med det begränsas barns möjligheter att inta eller pröva fler positioner än de könsstereotypa. Hon beskriver hur åldersbeteckningar används dagligen av vuxna och barn samt att studien visar hur barn dagligen lär sig uppföra sig och bli pojkar och flickor, genom handlingar och ord som används i fostrande och tillrättavisande syfte. Hon menar att det är viktigt i förskolan och skolan att fundera över hur åldersbeteckningar och andra förmodat könsneutrala begrepp används och vilka effekter de ord som man vanemässigt och dagligen använder får, då ord inte är neutrala bärare av information utan begreppslik gör hur vi ska förstå omvärlden. ...”ålder skapar kategorier vilka är förbundna med olika förväntningar och inflytande, så som barn, vuxna, storbarn, småbarn och 5 – åringar.” (Hellman, 2010, s. 46).

Eidevald (2011) beskriver hur förskolans personal i hans studie ofta beskriver pojkar och flickor som varandras motsatser. Både vuxna och barn reagerar om andra barn agerar på ett sätt som inte är passande i förskollärarens stereotypa föreställning om hur flickor och pojkar ”ska” vara. Eidevald tar upp att i undersökningar som görs, ofta har en mer generell beskrivning över vuxnas bemötande och barns sätt att vara. De forskare som gör en mer individuell studie på pojkar och flickor uppvisas ett resultat att det inte är så stor skillnad

mellan pojkar och flickor. Han tar även upp att pedagogerna själva upplever att de bemöter pojkar och flickor på lika villkor. Eidevald skriver att trots att studier visat på motsatsen att vi gör skillnader på pojkar och flickor uppfattar vi inte själva det, vilket han beskriver kan bero på den tradition och kultur som finns i förskolan och skolan och i övriga samhället.

Eidevald (2011) beskriver att varje situation är unik och att vi är aktörer, vi blir därför till i varje situation. Hur vi tänker och gör får mening utifrån olika diskurser med det menas att vi utifrån olika miljöer, sammanhang och människor vi möter *blir* subjekt utifrån den dominerade diskursen. Han skriver att pojkar och flickor uppfattas som olika och det resulterar i hur de blir bemötta. Eidevald skriver att om barnen själva får välja aktivitet kan det medföra att de könade aktiviteterna inte längre ses som självklara val. Han skriver att genom diskurser om att pojkar och flickor ses som olika är så självklar medför att variationen som finns hos pojkar respektive flickor inte uppmärksammas.

Eidevald gör i en koppling i boken till läroplanen för förskolan:

”Flickor och pojkar skall i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller” (Skolverket, 2010, s. 5).

Eidevald (2011) menar att denna beskrivning ska räcka som underlag för ett arbetssätt som inte ska begränsa barn. Han anser att man istället ska ta upp *hur* arbetet mot stereotypa könsroller bör genomföras, även fast läroplan endast är målrelaterad och inte detaljstyrd. Eidevald menar att som det ser ut idag, läggs hela ansvaret på pedagogen. Om verksamheten istället betraktas som ett möte mellan vuxna och barn kan även barnen ses som aktörer i stället för enbart som objekt för verksamheten. Eidevald skriver, genom att ändra formuleringen i läroplanen skulle ”göra det lättare att se möjligheter att erbjuda barn olika sätt att vara på som inte med självklarhet kopplas till deras kön?”. (Eidevald, 2011, s.177).

Avslutningsvis tar Eidevald upp att förskolor som arbetar med genus- och jämställdhetsfrågor vanligtvis använder sig av strategin att antingen arbeta med könsöverskridande eller könsneutrala metoder. Könsöverskridande innebär att man exempelvis uppmuntrar flickor att leka med exempelvis bilar och killar leka med dockor. Könsneutral metod handlar mer om att ta bort stereotypa leksaker ur verksamhet så som dockor och bilar. Mindre vanligt är att arbeta med att erbjuda barn en mängd *olika* könsidentiteter, en mångfald i lekar och aktiviteter.

4.2. Interaktionen

Bodén (2011) talar om att bland annat pedagogers förhållningssätt till barnen ”skapar” flickor och pojkar men att de genom ett medvetet förhållningssätt kan motverka detta i arbetet för jämställdhet. Genom att inte se flickor och pojkar som varandras motsatser utan mer lika är utgångspunkten i ett jämställdhetsarbete. Bodén skriver att genom att vår föreställning påverkar vårt handlande är det viktigt för pedagoger att bli medveten om dessa. Eidevald (2011) skriver att förskollärares förväntningar på barnen kommer till stor del att bestämma hur barnen uppfattar sina möjligheter. Möjligheter som han menar så småningom kan leda till den enda möjliga väg till sin identitet. Eidevald beskriver att möjligheterna som barnet ges,

ses som barnets sanna och kanske enda sätt att vara på. Han menar att förskolan och skolan ofta använder sig av begrepp som genuspedagogik inom jämställdhetsprojekt. Han menar att på frågan till förskolelärare vad genuspedagogik är, ges oftast en svävande förklaring som att det är att jobba demokratiskt eller att utgå från varje individ. Eidevald skriver att genuspedagogiska inriktningar inte ger en precis beskrivning för *hur* pedagogen ska omsätta det i praktik. Detta leder till att det saknas en självklar enighet om hur genuspedagogik eller i vidare mening jämställdhetsarbete bör bedrivas på.

4.3. Könet språk

Wiklund, Petrusson-Nahlin och Schönback (2011, ss. 90-128.) skriver att kön oftast betraktas som något ganska ”naturligt” och opåverkligt. Dock hävdar pedagogerna i studien motsatsen då de menar att man genom sitt verbala språk och bemötande visar olika sätt att göra sig som pojkar och flickor. De menar att de mest oskyldiga kommentarer kan bidra till dessa stereotypa bilder för vad som anses ”passande” för respektive kön, en sorts könet språk. Wiklund m.fl. skriver att utifrån förmodan att det dagliga samspelet som kön och identitet förhandlas och skapas, blir pedagogens språk en maktbärande verktyg då språket sätter ord på vilka agerande som anses ”passande” för respektive kön. De skriver att de är av stor vikt som pedagogen bör fundera över sitt rutinmässiga språkande och vilken inverkan språket kan ha på barnen i verksamheten. Wiklund m.fl. tar också upp att det de senaste 10 åren i Sverige har jämställdhetsfrågor alltmer handlat om hur kön/genus hänger ihop med, klass, etnicitet, sexualitet, ras, etnicitet, religion, ålder och funktionalitet, hur dessa samverkar (intersektionerna) mellan dessa sociala kategorier. De betonar att de är av vikt att se hur dessa sociala kategorier samverkar eftersom såväl pedagoger, lärare och genusforskare som föräldrar inte längre nöjer sig med enkla argumentationer och sambandsanalyser. Wiklund m.fl. skriver att hela debatten om jämställdhet har blivit alltmer komplicerad, genom att de idag finns en mer nyanserat sätt att förhålla sig till vad som innan ansågs ”naturligt”.

5. Teori

Nedan kommer jag visa på olika delar av det teoretiska fältet inom studiens valda område som utgör ramen för undersökningen.

5.1. Socialkonstruktionismen

Studiens utformning utgår från ett ställningstagande vad gäller synen på den sociala verkligheten samt hur vi får kunskap om den. Nedan kommer jag att beskriva den teori som ligger till grund för detta ställningstagande.

Burr (2003) och Giddens (2007) skriver att det teoretiska perspektivet socialkonstruktionism går ut på att det som samhället och individer tolkar och uppfattar som verkligt i sig är en produkt av det sociala samspelet som sker mellan individer och i grupp. Kunskap är inte ett objektivet värde i sig utan ett fenomen som skapas i interaktionen mellan människor. Socialkonstruktionismens perspektiv handlar om att det vi i vår vardag tar för givet och kallar ”sunt förnuft” eller som på förhand ”given fakta” inte är given fakta för alla, utan skiljer sig mellan olika kulturer och även mellan grupper inom en och samma kultur. Med det menas att

den kunskap vi har om omvärlden, produceras i all form av interaktion människor emellan, med språket som främsta verktyg. Börjesson och Rhen (2009) menar att språket är fyllt med sociala kategoriseringar där språket i form av makt tillskriver situationen dess "spelregler", vad som får sägas i en viss situation är med hänsyn till sociala överenskommelser. Burr (2003) menar att det verbala språket är ett viktigt redskap för våra tankar där kategorier och begrepp förmedlas av varje enskild individ då de använder språket, ett språk som de delar med andra inom samma kultur. Ett exempel på detta kan vara synen på man och kvinna, dessa är beroende av bland annat i vilken tidsperiod eller kultur vi befinner oss i. Hon skriver att även förståelse av ett specifikt fenomen inte enbart är beroende av dess kultur eller nutid, utan att förståelsen i sig är en produkt av just denne kultur och tid och helt beroende av de sociala och ekonomiska strukturer som omger fenomenet. Burr menar att allt även människor är ett resultat av sociala processer vilket gör att det inte finns något på för hand givet eller bestämd uppfattning av världen eller dess invånare. Utifrån socialkonstruktionismens perspektiv menar Burr att vi bör ha ett kritiskt förhållningssätt till vår självklara syn på omvärlden och oss själva, då det inbjuder oss till idén att det inte av natur finns något förutbestämt.

Hirdman (2001) tar upp denna socialkonstruktionistiska grundsyn, om stereotyperna Hon och Han, hur och med vad dessa begrepp är uppbyggda med? Hon ger det en förklaring till att de är en samling föreställningar, tankar och idéer och att de skapas genom vårt tal, vårt tänkande, vårt hänvisande med mera. Detta sker i varje möte mellan könen världen över som en Hon och Han-melodier. Hirdman menar att könet idag intar genuskontraktuelle platser och att deras ordning också skapar ett samhällets stabila ordning. Hon tänker att genom rädsla av att skapa oordning i form av instabilitet i samhällets elementära ordning, fortsätter vi genom socialkonstruktion upprätthålla dessa olikheter mellan könen. Hirdman menar att denna socialkonstruktionistiska grundsyn på identitet menas att manlighet och kvinnlighet inte av naturen är givna utan socialt konstruerade identiteter som skapas kring de gemensamma sociala traditionerna som kan liknas en könsroll.

Thomassen (2011) beskriver detta kritiska förhållningssätt också genom att säga att det vetenskapliga förnuftet där det uttrycks finnas ett allmängiltigt faktum att se på verkligheten är ett rent teoretiskt förnuft som begår våld mot mångfalden. Hon menar att genom det konstruktionistiska perspektivet utmanas nu detta teoretiska förnuft genom att ge oss möjlighet att se att det inte enbart finns *en* sanning av verkligheten utan att fenomen kan vidareutvecklas och bringas ny mening i nya kontexter.

Som tidigare nämnts är språket ett viktigt verktyg i en interaktion för att förmedla kunskap, jag vill även ta upp en annan viktig del i en interaktion och det är det icke verbala språket. Mead (2002) menar att i en interaktion kommunicerar utöver det talade språk även icke verbala och verbala gester som sker i ett samspel med den eller de vi interagerar med. Dessa verbala och icke verbala gester fungerar som incitament till att förmedla något eller för att förmedla en bred variation av lämpligt svar.

5.2. Identitet som social konstruktion

Social konstruktion skriver Hammarén och Johansson (2009) är identiteter grundade i exempelvis klass, kön och etnicitet och ses inte som något som upptäcks utan *skapas*. Vilket innebär att dessa inte finns från början som eventuellt med tiden framträder, ”utan de konstrueras och framträder som vedertagna sanningar...”(s. 98). Hammarén och Johansson skriver att inom socialpsykologin och sociologi ses begreppet identitet mer som samhällstillvänt och kollektivt begrepp. Detta till skillnad från psykologins definition av identitet där den kopplas till biologisk utveckling, stadier och mognad. Den sociala identiteten refererar till sociala strukturer, institutioner och positioner. Man *blir* någon utifrån den kontext vi befinner oss i som till exempel, förälder, polis, läkare, kvinna och man. Hammarén och Johansson menar att varje roll har ett ”manus” att följa och i och med detta begränsas våra handlingsmöjligheter. Det finns ett visst utrymme för att improvisera, att göra egna tolkningar men ”manuset” eller det sociologerna kallar strukturer, sätter ramar för individens handlingsmöjligheter.

Jag frånskriver mig dock inte att vårt biologiska arv samt det fysiska har en inverkan på oss och skapar olika förutsättningar i utvecklingen av identitet. Hammarén och Johansson (2009) skriver att enligt konstruktionismens syn på identitet innebär detta i stora drag att vi formas via olika sociala och kulturella processer. Identiteten ses som rörlig, föränderlig och i en ständig process.

6. Metod

Jag kommer nedan att göra en beskrivning för det urval och hur jag gått tillväga då jag samlat in informationen till studien. Samt vilken metod och forskningsdesign jag tänker använda mig av samt etiska övervägande.

6.1. Urval

Då syftet med denna undersökning är att få fördjupade kunskaper undersöka *om* och *hur* pedagoger konstruerar ålder och kön valde jag att göra min studie på ett fritidshem. Detta då de som arbetar på fritidshem är generellt pedagoger och barnen som vistas där är av olika åldrar och kön vilket utgjorde en bra grund för undersökningen. Jag valde ett fritidshem och ingen annan form av pedagogisk verksamhet då jag inte ser att mycket forskats inom mitt valda studieområde på fritidshem, samt att denna verksamhet aktivt ska arbeta med likabehandlingsplan vilket berör att ha medvetet arbetet kring ålder och kön. Syftet med denna plan är kopplad till diskrimineringslagen (2008:567), kapitel 1 (utdrag återfinns på sida 5 i denna studie). Studiens valda fritidshem beskriver själva att ”fritids är en mycket viktig del av barnens dag i skolan.” vilket gör att jag finner det intressant att belysa denna verksamhet, som jag oftast ser tas för givet. Fritidshemmet jag valt ligger i mellan Sverige och är en medel stor kommunal skola som de själva beskriver det. Valet av skola skedde genom bekvämlighetsurval, Bryman (2002). Jag har tidigare haft kontakt med denna skola så jag fann chansen att fråga pedagogerna på denna skola om jag kunde göra min studie hos dem vilket de samtyckte till. Jag vill dock påpeka att jag inte har någon relation till de specifika pedagogerna jag tillfrågat att delta i min undersökning, detta då jag anser att en för nära

relation kan påverka materialet. Valet av deltagare som ska delta i min studie har inte valts utifrån något specifikt urval så som utbildning, ålder eller kön, enda ”krav” var att de har någon form av anställning på fritidshemmet. Deltagarna som deltog i undersökningen bestod av fem pedagoger, tre heltider och två som arbetar halvtid. Jag kunde vid första mötet med pedagogerna se att det fanns variationer som ålder och kön mellan dem. Vilket jag ser som positivt för studien då pedagogerna möjligen då utgår från olika positioner med eventuellt olika erfarenheter. Som Hammarén och Johansson (2009) beskrev, är identiteter grundade i exempelvis klass, kön och är inte något som upptäcks utan skapas.

6.2. Forskningsdesign

Fallstudie

Jag är inte intresserad av att kunna generalisera mitt resultat utan denna undersökning syftar till att ge fördjupade kunskaper för denna studies valda område, en så kallad fallstudie. Bryman (2002) beskriver fallstudie där forskaren har för avsikt att klarlägga unika drag för ett specifikt fall till exempel en viss organisation, en viss del av samhället, en person. Jag anser att pedagogens syn är ett resultat av en social konstruktion som blir svår att generalisera då kunskapen dels skapas inom den egna kulturen men också i andra former av social interaktion. Med den egna kulturen menar jag, fritidshemmet med dess ”medlemmar” pedagogerna. Pedagogerna upprättar inom gruppen en kunskap som anger de ”spelregler” som anses korrekta inom just denna specifika grupp. Detta

Jag anser att en kvalitativ metod lämpar sig bäst i denna undersökning då kvantitativ forskning har sin fokus i att mäta företeelser. Freje och Thornberg (2011) och Bryman (2002) beskriver att kvalitativ forskning är tolkande, induktiv och konstruktiv forskning vilket innebär att forskaren beskriver verkligheten genom ”orddata” och forskarens syfte är att *förstå* det som analyseras. Detta till skillnad från kvantitativ forskning där forskningen är klarläggande, deduktiv och objektiv forskning som oftast har för avsikt att mäta olika företeelser med hjälp av statistiska metoder och forskarens syfte är att *förklara* data. Freje och Thornberg problematiserar dock denna syn på forskningsansats antingen kvalitativ eller kvantitativ, då de anser att man delar upp områden eller världen i olika fack eller kategorier.

Thomsson (2010) beskriver tolkande ansats genom att kunskapen som produceras i undersökningen hela tiden återspeglas ur olika vinklar. Forskaren söker förståelse i hur olika förhållanden inverkar på det som sker, det vill säga vilka faktorer som kan ha betydelse när vi konstruerar oss själva och vår kunskap om omvärlden. Genom att ha en tolkande ansats tillåts olika tankar flöda fritt i en process där kunskap inte är något som finns utan något som skapas i relation till. Thomsson skriver att forskaren är en viktig del studiematerialet och därmed måste forskaren reflektera över personliga aspekter i undersökningen. Med det menar hon ”... ifrågasätta vad som ligger bakom de tolkningar och förståelser som uppkommer initialt och som ofta upplevs som instinktiva eller självklara.” (s. 39). Thomsson skriver vidare att forskaren som använder sig av tolkande ansats inte har för avsikt att ge en objektiv syn på undersökningen utan avsikten är att tydliggöra de teorier och antaganden som man lutar sig mot.

6.3. Semistrukturerade intervjuer

Då jag valde metod var mitt mål att använda en metod som gav mig möjlighet att komma nära studiens valda tema. Efter att läst om olika metoder kom jag fram till att göra en intervjustudie då jag anser att det ger mig tillräckligt med stöd för insamlandet av data som behövs för att besvara mitt syfte. Kvale och Brinkman (2009) skriver att intervju som forskningsmetod är ett samtal som har en struktur och ett syfte där intervjuaren ställer genomtänkta frågor för att på så sett skaffa sig respondentens kunskap om det som intervjuaren har för avsikt att studera. Det finns olika sätt att utforma sin intervju, hur frågorna ska ställas, ordningsföljd eller inte, stängda eller öppna frågor. Jag valde att göra en semi-strukturerad intervju och Bryman (2002) beskriver denna intervjuform genom att forskaren har en uppsättning frågor som beskrivs som frågeschema, som fungerar som ett stöd för intervjun. En semistrukturerad intervju ger intervjuaren möjlighet att ställa ytterligare frågor så kallade uppföljningsfrågor om det anses viktigt för svaret. Det finns ingen direkt ordningsföljd i frågeschemat och frågorna är av mer allmän karaktär så kallad öppna frågor. Bryman tar upp fördelar samt nackdelar med öppna frågor. Fördelen med öppna frågor är att respondenten kan svara fritt utifrån egna ord där intervjuaren inte leder respondenternas tankar i någon viss riktning. Frågorna ger också utrymme för oförutsedda eller ovanliga reflektioner eller svar. Nackdelar med öppna frågor är att det är tidsödande för intervjuaren då respondenten tenderar att prata längre. Med öppna frågor måste svaren koda i analysen vilket är tidskrävande och kodningen kan ge upphov till skevhet då människor analysera svaren olika. Bryman (2002) och Thomsson (2010) skriver att det inte finns tekniker för att komma fram till en mening i det som sägs i en intervju, utan forskaren har en *tolkande* och *skapande* roll, där intervjumaterialet ska ses som en social konstruktion där forskaren och respondenten tillsammans konstruera materialet. Sedan är det forskarens erfarenhet och hantverkarskicklighet som leder fram till konstruktion av mening. Bryman skriver att intervjuer bör spelas in för att inte riskera att glömma delar av intervju, och för att underlätta en noggrann analys av vad respondenten sagt kan intervjuaren med fördel spela in intervjun. Vidare skriver Kvale och Brinkman (2009) att forskaren som använder sig intervjuer kan för att underlätta analysen använda sig av en ren teknisk lösning för att analysera och konstruera mening, detta då intervjumaterialet tenderar att bli omfattande.

I händelse av att jag har svårt att få intervjupersonen att ge beskrivande svar eller om jag upplever att intervjun inte ger mig tillräckligt material, har jag en fråga som jag beskriver det ”knyter ihop säcken”, hur upplever du att du bemöter eleven utifrån dess ålder och kön? Denna fråga kan upplevas lite rak på sak, därav ställs denna fråga endast om jag ser det som nödvändigt och sist i intervjun, allt för att styra intervjupersonen så lite som möjligt. Bakgrundsfrågorna är till för att få lite information om intervjupersonen, som kan komma till användning i analysen av intervjumaterialet.

7. Analytisk utgångspunkt

Jag kommer nedan kort beskriva vikten av att se hur två kategorier samverkar i synen på identitet och detta kommer också utgöra mitt analytiska verktyg för studien.

7.1. Intersektionalitet

Eriksson-Zetterquist och Styhre (2007) beskriver begreppet intersektionalitet som ett analys hjälpmedel, där det handlar om att se samspelet mellan bland annat, kön religion, sexualitet, klass och etnicitet i synen på människan. Att studera mångfald genom intersektionalitets perspektiv skriver Eriksson-Zetterquist och Styhre handlar om att se att alla kategorierna kan spela roll och att det inte enbart är en kategori som väger tyngst. Genom att studera hur två kategorier samverkar kan en ökad förståelse för hur ojämlikhet kan uppstå inom det undersökta området. Om endast en kategori så som kön används i en analys om ojämlikhet missar man eventuella svar eftersom man då saknar förståelse för hur kön samverkar med andra kategorier, detta kan ses som en svaghet.

8. Genomförande

Kvale och Brinkman (2009) skriver att det är av vikt att forskaren beskriver undersökningens tillförlitlighet och redogör för de olika steg som tagits i analysförfarandet. Detta gör det möjligt för läsaren att verifiera trovärdigheten i tolkningarna. Nedan kommer jag att försöka återge så noggrant jag kan för de olika steg som gjorts i denna undersökning.

Då jag valde fritidshem för min undersökning tog jag kontakt med en skola som jag tidigare haft kontakt med, så jag kontaktade en pedagog som jag tidigare haft kontakt med och frågade om hon kunde höra om jag fick intervjua ett av de två fritidshem som finns på skolan?

Bryman (2002) beskriver att dessa personer fungerar både som talesmän och grindvakt som hjälper forskaren att få kontakt och tillträde till öppna-/ offentliga miljöer. Efter godkännande delade jag ut mitt informationsbrev till pedagogerna i undersökningen, så att de fick information om de grunder de medverkar i, samt deras rättigheter och undersökningens syfte.

Jag valde att intervjua pedagogen en åt gången istället för en grupp då jag vill få pedagogens individuella tankar och funderingar. Jag tror dessutom att en gruppintervju kan medföra att pedagogerna påverkar varandras åsikter och svar samt att alla pedagoger inte kommer till tals så som jag har tänkt. När intervjutillfälle skulle bokas kontaktade dem en och en och lät dem själva bestämma tid och plats då jag anser att respondenten känner skolan var de är bäst att prata ostört samt att respondenten ska känna att tid finns att genomföra intervjun under avslappnad form, vilket även Denscombe (2010) betonar. Innan intervjuerna förberedde jag mig genom att ha ett så öppet sinne som möjligt. Som jag tidigare nämnts så är det av vikt att forskaren har förståelse för den egna förförståelsen då den kan påverka samtalet. Genom att jag har en semi-strukturerad intervju så kände jag att jag kunde bibehålla min fokus på de tänkta frågorna och jag kände att det var lättare att inte färga samtalet med min egen förförståelse och reflektioner. Kvale och Brinkman (2009) skriver att objektivitet är en viktig del i kvalitativa forskningsintervjuer. De beskriver objektivitet i intervjun genom common sense-föreställning, ”att vara objektiv i förhållandet till subjektiviteten.” (s.260). Innan

intervjun påminde jag respondenten igen att samtalet skulle spelas in om denna inte uppmärksammat det i det tidigare överlämnade informationsbrevet. Efter intervjuerna kände jag att det var viktigt att skriva ner de tankar som jag fick under och efter intervjun medan dessa fortfarande var lätta att minnas.

Jag hade i mitt informationsbrev skrivit att intervjun skulle ta ca 30 minuter så att respondenten visste hur lång tid som skulle avsättas för intervjun. Den första intervjun tog 40 minuter, den andra intervjun 30 minuter och de tre sista 20 minuter. Jag reflekterade över detta efteråt då det var så stor skillnad mellan den första och de tre sista intervjuerna. Det behöver inte finnas någon logisk förklaring men min reflektion blev ändå att jag innan denna undersökning var jag en oerfaren intervjuare och att jag med tid blev mer erfaren att genomföra intervjuer.

8.1. Databearbetning

Alla ljudinspelningar från intervjuerna har endast jag tillgång till samt har jag döpt dem genom en påhittad bokstav. Bokstaven kommer senare få representera den specifika intervjun vid citat senare i resultat delen, detta i enlighet med Vetenskapsrådet forskningsetiska principerna, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (www.vr.se hämtad 2012-03-28).

När jag genomfört alla intervjuer påbörjade jag transkriberingen av det inspelade materialet, Kvale och Brinkman (2009) skriver att utskriften är inledningen till den analytiska processen. En svårighet som jag uppmärksammade under transkriberingen var att ordagrant återge vårt vardagsprat i ord vilket även Kvale och Brinkman instämmer med när de skriver att det finns ingen sann objektiv omvandling från muntlig till skriftlig form. Alla pauser, halvt uttalade ord, konstiga meningsbyggnader, var slutar en mening, var ska jag placera ut kommatecknet, punkten? Denna svårighet beskriver även Kvale och Brinkman då menar att exakt samma skrivna ord kan förmedla olika betydelser beroende var man placerar punkter och kommatecken. Detta påvisar bara den komplexitet som utgörs i en social interaktion. Jag har under transkriberingen gjort noteringar där pauser, halvt outtalade ord eller gester gjorts då det kan vara av vikt i tolkningsprocessen. Även Frejes och Thornberg (2011) tar upp vikten av att ordagrant ta upp både *vad* som sägs och *hur* det sägs i transkriberingen. I resultat delen har jag tematiserat materialet under olika kategorier, detta då jag kunde se att intervjupersonerna själva beskrev olika kategori utefter olika teman, jag hade inte för avsikt att ”leta” efter dessa kategorier i materialet utan materialet fick ”tala” för sig själv så att säga. Jag gjorde till en början en sammanfattning av varje intervju där jag skrev ner när jag uppfattade att något som kunde kopplas till undersökningen sades. När jag sedan skulle skriva resultatet uppfattade jag det sammanfattade materialet som lösryckt och jag återgick till material där hela intervjun fanns för att på så sett få tillbaka sammanhanget i min tolkning av analysen.

9. Etiska överväganden

Jag måste genom hela min studie vara medveten om de forskningsetiska principerna som Vetenskapsrådet har stiftat, nedan kommer jag att göra en beskrivning för hur jag tagit dessa i beaktande. I dessa principer kan man läsa följande utdrag, vilket påvisar vikten av att följa dessa krav (www.vr.se hämtad 2012-03-28):

”Samhällets medlemmar har emellertid samtidigt ett berättigat krav på skydd mot otillbörlig insyn t.ex. i sina livsförhållanden. Individer får inte heller utsättas för psykisk eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkning. Detta krav, som här kallas individskyddskravet, är den självklara utgångspunkten för forskningsetiska överväganden.”

Individskyddskravet gestaltas av fyra huvudkrav, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet, nyttjandekravet vilket jag nedan genomgående kommer att beskriva hur jag har beaktat. (www.vr.se hämtad 2012-03-28).

9.1. Informationskravet

I min roll som forskare måste jag informera alla inblandade i min studie om forskningens syfte samt vilken del personerna har i studien. Samt ska information ges till deltagarna att det är ett frivilligt deltagande och att de när som helst kan avbryta sin medverkan. Informationen som ges till deltagarna ska innehålla den ansvariga projektansvariges namn och institutionsanknytning för att underlätta kontakten med ansvarig forskare. Även information om studiens syfte samt hur undersökningen ska utföras ska lämnas, vid intervjuer måste denna information tilldelas på förhand. Detta har jag beaktat då jag innan intervjuerna skickat ut ett missivbrev till de tilltänkta intervjupersonerna. (se bilaga 2).

9.1.2. Samtyckeskravet

Deltagarna i min studie måste själva ge sitt samtycke att medverka, deltagarna ska också informeras om villkoren de skall delta i och att de när som helst under studiens gång får avbryta sitt deltagande. Om någon deltagare beslutar att avbryta sin medverkan ska det inte medföra några negativa följder för dem. Deltagarna i studien ska inte utsättas för otillbörlig påverkan eller påtryckning att medverka till studien inte heller bör det finnas ett beroendeförhållande mellan mig som forskare och de tilltänkta deltagarna.

9.1.3. Konfidentialitetskravet

Alla deltagare i min studie informeras om att de ges största möjliga konfidentialitet, inga namn eller andra uppgifter om de medverkande kommer att förekomma i studien. Alla uppgifter som samlats in till studien kommer även förvaras på ett sådant sätt att ingen obehörig kan ta del av dem. I min studie kommer de medverkande att beskrivas som antingen som pedagogen eller intervjupersonen för att härledningen till de medverkande minskas.

9.1.4. Nyttjandekravet

Alla uppgifter som insamlats till studien om enskilda personer kommer inte utlånas eller på annat sätt användas för annat än till denna studie. Med andra ord så kommer inte forskningsresultatet tilldelas till någon annan utan endast användas till denna studie.

Tillsammans så bildar informationskravet, samtyckeskravet konfidentialitetskravet och nyttjandekravet ett stort gemensamt krav, individskyddskravet, jag är förpliktad att följa dessa i min studie. Förhoppningsvis ska ge ett skydd för de medverkade individerna i denna studie. Jag är förpliktad att följa dessa i min forskning vilket jag av stor respekt kommer att följa.

10. Tillförlitlighet

Kvale & Brinkmann (2009) skriver att samhällsvetenskaplig undersökning som denna bör ha god *reliabilitet*, *validitet* och *generalisering*.

10.1. Reliabilitet

Reliabilitet (tillförlitligheten) innebär huruvida resultatet i undersökningen blir desamma om undersökningen görs om på nytt eller om den påverkats av tillfälliga eller slumpmässiga förutsättningar. I min undersökningens reliabilitet har jag i metodavsnittet återgett en så detaljerad redovisning som möjligt av genomförande för denna undersökning. Detta för att ge läsaren möjlighet att replikera undersökningen under exakt identiska förhållanden. Då min intervjuguide består av öppna frågor anser jag att svaren skulle bli jämförliga med mina och i och med detta bidrar det till en ökad reliabilitet. Jag vill dock betona att om intervjupersonerna i denna undersökning skulle intervjuas vid ett långt senare tillfälle kan svaren vara av en annan karaktär då vi övertid införskaffar oss ny kunskap vilket gör att vi ändrar vår syn på omvärlden.

10.1.2. Validitet

Validitet beskriver Kvale & Brinkmann (2009) går ut på undersökningens, giltighet, till sanningen, styrkan i ett yttrande och riktigheten. De menar att val av metod är rätt för den premiss den avser att användas för, i detta fall om svaren från intervjuerna speglar undersökningens frågeställningar. Forskarens hantverkarskicklighet och trovärdighet är av stor betydelse då man vill påvisa undersökningens validitet. För att uppnå så god validitet i denna undersökning som möjligt har jag så noggrant som möjligt transkribera intervjuerna. Samt gjort citatutdrag från intervjuerna, där undersökningens frågeställningar fått vara i fokus i utarbetandet av resultat och analys.

10.1.3. Generaliserbarhet

Kvale & Brinkmann (2009) skriver att om resultatet av undersökningen är av god reliabilitet och validitet återstår det om undersökningen går att generalisera till andra undersökningsspersoner och situationer. Jag anser att då denna undersökning innehåller ett litet urval respondenter samt att undersökningen syftar till att undersöka en viss kontext, i detta fall ett fritidshem medför detta en begränsad möjlighet att generalisera resultatet från denna undersökning. Detta dels på grund av att varje respondents situation och erfarenhet är unik och därför inte kan överföras från en kontext till en annan. Dock kan jag se att många fritidshem liknar varandra så till viss del kan denna undersökningens utfall delvis vara överförbart på flera fritidshem.

11. Resultat

Jag kommer nedan att så beskrivande som möjligt återge de erfarenheter de intervjuade pedagogerna delat med sig av. Intervjupersonerna som deltagit i undersökningarna är tre kvinnor och två män, åldern är mellan 32 år och 61 år och jag har bytt ut deras namn till påhittade bokstäver då av hänsyn till deras anonymitet i undersökningen. Resultatet av min analys av intervjuerna presenteras här och redovisas utifrån de teman som berörts i intervjuerna ålder, kön och hur dessa två kategorier samverkar med varandra. Detta för att få fördjupade kunskaper *om* och *hur* pedagoger på ett fritidshem konstruerar ålder och kön.

I resultatet kommer jag att använda mig av följande tecken vid citat: ...// , [...]. Det första tecknet betyder att citatet är taget direkt ur en mening den andra är att tecknet betyder att en eller flera meningar inte skrivits med i citatet. Detta på grund av att informationen i dessa meningar varit irrelevanta.

11.1. Ålder

11.1.2. Pedagogernas syn på ålder

I intervjuerna med pedagogerna framkom det att alla hade någon föreställning om ålder och att åldern associerades med en viss förväntan på individen. Alla pedagoger i intervjun beskrev ålder genom en homogen bild och då i klassbeskrivning, så som förskoleklassen/sexårs, ettorna, tvåorna, treorna. Ålder beskrevs av samtliga pedagoger som en mental mognad, där olika åldrar kopplades till att ha olika mycket förståelse och kunskap. Eleverna i trean gavs ofta beskrivning som de äldre, de större, mer erfarna, kan lita mer på.

”Treorna kan man ha en annan kommunikation och man litar på dem och de förstår, det kanske jag inte skulle göra med ettorna.” (Intervjuperson G).

”Man lär sig väldigt mycket av att lära ut, att dem äldre eleverna kan lära dem yngre.” (Intervjuperson K).

Tvåorna fick inget eget utrymme i skildringen utan beskrevs av alla pedagoger tillsammans med någon annan klassbeskrivning, som att tvåorna befann sig mittemellan eller på väg.

”Sexårs och ettor de är minst, de andra har gått här ett tag. De har blivit uppfostrade i andan eller vad ska man säga.” (Intervjuperson G).

Ettorna beskrevs av alla pedagoger som de minsta, de yngre, som behövde mer stöttning och uppsikt, de beskrevs vara i en ålder som ännu inte ges ansvar.

”En plan är att det ska stegras lite hela tiden, ettorna får inte göra det treorna gör för man ska ha något att se fram emot och jobba för.” (Intervjuperson K).

”Med treorna kan man ha en annan kommunikation och kanske man går ut vågar släppa lös dem lite mer och så. Att det räcker med två vuxna att kunna åka med massor, för man litar på dem och de förstår, nu har ni chansen att göra det här. [...] Det kanske jag inte skulle göra med ettorna.” (Intervjuperson G).

Tre av fem pedagoger beskrev förskoleklassen/sexårs genom att vara en ålder där man lär sig hur det ”fungerar” i verksamheten. Genom faddersystem som pedagogerna benämner detta lärande får varje förskoleklassbarn en fadder vilket är en elev som går i trean som sedan ska fungera som ett stöd, ett stöd att kunna orientera sig i den nya sociala gemenskapen.

”Men som vi har sagt nu så har förskoleklassen sin lilla oas och de jobbar på sina rutiner och regler och det är ju en begränsad tid” (Intervjuperson H).

”Dem ska finna sig i att det är ett stort ställe dem har kommit till, att det inte ska skrämma dem. Inkludering kommer successivt med dem andra barnen.”(Intervjuperson J).

Oftast gavs en homogen bild på ålder av alla pedagoger, vilka förväntningar de hade på åldern, vilket ansvar individen gavs utefter åldern. Två pedagoger beskrev dock att ålder inte alltid sågs homogent. Detta skedde då de uttryckte att det inom en och samma åldersgrupp kunde finnas variationer som kunde förknippas med att de var äldre-/yngre och mer eller mindre mogna för sin ålder.

”De är ju olika gamla inombords även om de går i förskoleklassen så kan de vara mentalt olika gamla.” (Intervjuperson I).

...// ”vissa utvecklas snabbare och vissa inte lika snabbt.” (Intervjuperson H).

11.1.3. Åldern ges egenskaper i form av kunnande och förväntningar

I intervjun framkom det av alla pedagoger att ålder var något som förknippades med en viss förväntat agerande och kunnande hos individen de mötte. Pedagogerna beskrev att i olika interaktioner fick åldern på eleven betydelse i form av förväntning på kunskaper.

”Jag kan ju inte möta en i trean som en i sexårs, dem har ju olika behov.”
(Intervjuperson J).

Tre av fem pedagoger beskrev även att olika åldrar i samma verksamhet var något positivt då individerna kunde lära av varandra, olika åldrar gavs olika ”egenskaper”.

”Jag tror att det är viktigt att man är i blandade åldrar just för att uppskatta varandra, och se att man är olika i olika åldrar.” (Intervjuperson J).

”Sen blandar vi oss vi också med olika åldersspann och det är viktigt för att lära av varandra.” (Intervjuperson H).

Alla pedagogerna beskrev att dem organiserar olika aktiviteter på fritidshemmet och då gjordes uppdelning till deltagandet efter individernas ålder, förskoleklass, ettor, tvåor eller treor. Valet av vilka elever som skulle få delta i aktiviteten utgjordes dels av pedagogens uppfattning av aktivitetens kunskapskrav samt vilken förståelse som krävdes, detta kopplat till att pedagogen hade föreställningar av ålder.

”Ettan, tvåan och trean som vi har på fritids har olika stegringar [...] Vi försöker stegra kraven hela tiden.”(Intervjuperson H).

”Aktiviteter som vi har, som vi erbjuder på eftermiddagen som är frivilliga men under styrda former om man deltar, då har vi delat upp dem efter ålder. Dels för att det blir för stora grupper och lite efter ålder vad som passar och så.” (Intervjuperson K).

En pedagog gav en ytterligare tanke sin syn på ålder genom att beskriva att ålder inte var av större vikt då man planerade aktiviteter eller såg på kunnande hos individen i mötet.

”Jag tror man kan göra allting med alla barn.” (Intervjuperson G).

11.2. Kön

11.2.1. Pedagogernas syn på kön

Alla pedagoger hade någon form av föreställning av kön där de skedde en uppdelning i beskrivningen av kön till två kategorier antingen flickor/tjejer eller pojkar/killar/grabbar och där de två kategorierna beskrevs i varandras motsatser. Detta gjordes genom uttrycksätt som kill-/ tjej grupper, kill-/ tjejaktiviteter och pojkk-/ flickgrupper. På frågan hur pedagogerna tycker det är att jobba med både killar och tjejer i samma verksamhet beskrev samtliga att avsikten inte är att göra någon uppdelning mellan könen men att det ändå kunde finnas en omedvetenhet som gjorde att det ändå kunde ske.

”Vi har väl inte tittat på de här med killaktiviteter eller tjejaktiviteter, jo vi diskuterar, det ska vara öppet. Risken om man inte har ögonen öppna och är lyhörd att det kan bli så att man kör väldigt killiga eller ja grabbiga aktiviteter eller tjejaktiviteter.”
(Intervjuperson H).

”Vi gör ju ingen skillnad på att vi har killaktiviteter eller tjejaktiviteter utan vi erbjuder alla aktiviteter för alla.” (Intervjuperson J).

”Jo men det är ett komplett tycker jag, det är bra och vi har alltid varit en personalgrupp som har bestått av lika många killar som tjejer. [...] Att barnen ser att tjejer och killar kan göra samma sak som vuxna.”(Intervjuperson G).

”Jag är inte alls för pojkk- och flickgrupper. Ibland kan jag tänka att i vissa situationer kanske man kan tänka att det känns motiverat att utifrån miljön att vissa till exempel kanske upplever att pojkkgruppen är stökigare på gymnasalen och vill göra mer bollsport och så. Men jag tror att det mycket är vi i miljön som har gjort att det har blivit så. Inte bara här på fritid utan i samhället. [...] Jag är säker på att det görs skillnader för man gör så mycket saker omedvetet, så att det förekommer skillnader det gör det säkert, garanterat. Sen kanske jag inte upplever att det gör jättemycket skillnader men jag tror säkert dem finns där i högre grad än jag ser dem.”
(Intervjuperson K).

”Omedvetet så tror jag ändå att man behandlar dem olika.” (Intervjuperson G).

Pedagog I återgav ett sådant tillfälle där det skapades av pedagogerna på fritids en uppdelning mellan de två könen, detta gjordes genom att det upprättades en killgrupp och en tjejgrupp där en pedagog fanns med som hjälp. Uppdelning skapades då pedagogerna ansåg att särskilt

tjejerna i då i trean var av behov av hjälp att hantera konflikter, detta då det skapade problem eftersom tjejerna inte uppfattades av pedagogerna att komma överens. Killarna beskrevs av pedagog I inte ha samma behov av konflikthantering eftersom om killarna hade haft en konflikt hade de själva kunnat reda ut den. Men av rättvis känsla från killarna själva skapades även en grupp för killarna att ha möjlighet för diskussion kring eventuella konflikter tillsammans med en pedagog från fritids.

”Jo men det är roligt, för jag har för ett år eller två år sedan haft en kill- och tjejgrupp i trean. Tjejerna hade haft jätteproblem med de här jag beskrev innan.” . [...] Vilken skillnad, om tjejerna hade haft en konflikt kunde de komma in, sätta sig ner och diskutera det som var ett problem, ...// [...] Medan killarna funderad vad gjorde vi här och bara asgarvade, alltså de hade ingen koll på någonting.” (Intervjuperson I).

”Ja hade de haft en konflikt så var de redan klart, så. Det fanns inget.” (Intervjuperson I).

11.2.2. Pedagogers syn på kön i form av normskapande

Alla pedagoger beskrev en förväntad bild av flickor och pojkars intressen för olika aktiviteter och agerande. De olika lekar och pyssel som verksamheten erbjuder beskrevs av pedagogerna vara för alla men samtidigt gjordes en antyda att kön ändå spelade en roll då flickor och pojkar beskrevs ha olika ”platser” i aktivitetens olika praktiker. Samtidigt som de beskrev att kön inverkar på interaktionen beskrevs det finnas en vision av att bryta denna uppdelning av kön, detta genom att pedagogerna själva visar att de olika aktiviteterna på fritidshemmet kan göras av alla vuxna oavsett kön. Samt beskrevs det av intervjuperson K att om den förväntade bilden av individen bryts ges handlingen ingen uppmärksamhet då visionen är att tjejer och killar kan göra samma sak.

”Att man erbjuder olika saker och att man ser till att till exempel det här med att skriva ut teckningar på datorn. Då kan det vara en pojke som vill ha en teckning som kan uppfattas som väldigt feminin. Att man som vuxen inte reagerar på det då utan man tycker att det är naturligt. Även om man skulle reagera för någonstans så är det ju ovanligare, då får man inte visa det för då kan man ju lägga över det på barnen om man gör en min eller vad som helst.” (Intervjuperson K).

”Men gymnastiken det har vi ju alla. Då händer det ju killarna vill spela fotboll och tjejerna vill hålla på med redskap då delar de salen, man kan ju göra det. Så får killarna spela fotboll där då, när det är lov och så ” (Intervjuperson I).

”Vi ser det här sociala spelet, förstå sin roll i den här leken till exempel. Den stora massan funkar ju i regel så att de kan tolka spelets regler. [...] Men så har man i periferin de som inte gör det och hur försöker man då få in dem i den här massan? Det är det man försöker lirka med.” (Intervjuperson H).

11.3. Pedagogernas syn på ålder och kön som ett samspel i interaktionen

Fyra av fem pedagoger beskrev ålder och kön genom ett samspel där de två kategorier ses tillsammans i synen av individen i interaktionen. Pedagogerna beskrev att i en interaktion fick samma ålder olika betydelser beroende på vilket kön individen har i interaktionen. Det blev tydligt att inte enbart den ena kategorin var avgörande faktor i interaktionen. Pedagogernas syn på individen gavs olika förutsättningar då det beskrevs av samtliga pedagoger finnas en normativ syn på individen utifrån både ålder och kön. Trots att samtliga pedagoger beskrev kategorierna ålder och kön i ett samspel med varandra framställdes samtidigt en annan tanke genom att två pedagoger gav uttryck att individen inte ska ses utifrån en normativ syn. Pedagog J och H gör ett försök att bryta denna normativa syn på ålder och kön genom att säga att alla inte är lika och ska inte bli bemötta som lika.

”Det tycker jag är jätte bra, absolut, då kan de ju också se dels att dem är olika tjejer mellan men också att dem är olika tjejer och killar och att killar sinsemellan är olika. Dels till mognad, dels till intresse, dels till utveckling, så de tycker jag är jättebra och till den bemärkelsen så blir det ju lättare att få barnen att förstå om någon avviker att man har mer förståelse för varandra att vi är olika. Att få dem att förstå att alla inte är lika och alla tycker inte lika och det behöver man inte göra.” (Intervjuperson J).”

”Just tjej problematiken kan vara väldigt så, den hade man ju inte nere på dem åldrarna förut.” (Intervjuperson I).

”Jag vet inte om det är tidens anda eller om det är något annat men jag tror att tjejer har mycket jobbigare tonårstid än killar.” (Intervjuperson G).

”Och någonstans så förminskar man ju att tjejer är liksom svagare och ska tas omhand. Och rent generellt bland vuxna människor så ja killar har mer råstyrka men det gäller ju inte i den här åldern, så tycker inte jag” (Intervjuperson K).

”Det är jätte många killar som tycker om och pyssla och vara med i verkstan och att rita. Många tjejer som spelar schack eller så och när det är ute så är de boll i ruta och det är många tjejer som spelar också. Och spelar dem fotboll i trean så kan tjejerna vara med också utan att det är problem med det. Det är ingen större skillnad egentligen så, det är mer individuellt vad man vill göra just för stunden, för vi låter bli att styra.” Intervjuperson I).

”Jag tänker inget speciellt för kille eller tjej eller ålder, alla behöver bli sedd och bekräftad.” (Intervjuperson H).

11.4. Pedagogers syn på strukturerna som skapar förutsättningar för mötet

Fyra pedagoger beskrev i intervjuerna att de stora barngrupperna som det idag är på fritidsverksamhet påverkar arbetet med det enskilda barnet. Samtliga beskrev att de hade en önskan att kunna möta varje individ varje dag i syfte att kunna tillgodose vad just den individen behöver i formandet av sin identitet men att på grund av barngruppens storlek var detta svårt. Alla barn beskrevs bli sedda av någon pedagog på fritidshemmet varje dag vilket uttrycktes viktigt och om någon pedagog ansåg att det fanns viktig information om något barn så informerades de övriga personalen på fritidshemmet. Det önskvärda individuella mötet som pedagogerna uttryckte en önskan om, åsidosattes då pedagogens uppmärksamhet beskrevs istället gå till att få verksamheten i stort att fungera. Intervjuperson J beskriver just detta genom att effektiviseringen att kunna ha stora barngrupper drar ner kvalitén i arbetet, att alla pedagoger kan finnas där för alla barn.

...// ”att det är för många barn på för lite personal och det drar ju ner det kvalitativa arbetet. Det är ju inte ett ex antal aktiviteter vi ska göra med barnen utan det är ju det kvalitativa med det enskilda barnet som dras ner. Det är ju tiden också, idag behöver barnen mycket mer tid med vuxna.” (Intervjuperson J).

”Nej nu får man vara glad om man en personal till varje klass, 1 på 25 och det är mer rationellt. Till exempel när vi äter i matsalen, det är inte den här trevliga gemenskapen att kanske sätta sig vid ett bord och prata om hur man uppför sig vid ett bord. Nu är det mer, en kasta i dem lite mat och sen ut, så att de får i sig lite näring.” (Intervjuperson G).

”Barnstorlekar kontra personaltäthet, den här idealbilden av att se vartenda barn i utvecklings syfte. Kan jag se och tillgodose utvecklings område för vartenda barn, kan jag göra det? Det är väl tveksamt i vissa fall, för man hinner inte se alla.” (Intervjuperson H).

12. Analys och tolkning

Nedan kommer jag utifrån resultatet analysera och göra en tolkning *om* och *hur* pedagogerna på fritidshemmet konstruerar ålder och kön och koppla detta till de teoretiska tankegångarna och tidigare forskning som tidigare presenterats. Genom den kunskap jag fått igenom att intervjua fem pedagoger på ett fritidshem, kan jag dra en slutsats att alla fem pedagoger har föreställningar av kategorierna ålder och kön.

12.1. Ålder och könsstereotyper

Alla pedagogerna i undersökningen framställde en bild av vad de ansåg att kategorierna ålder och kön är vilket beskrevs genom homogena föreställningar. Denna homogena bild av kategorierna ålder och kön som pedagogerna producerade i denna kontext kan beskrivas som en kunskap som i denna gemenskap förstods på liknande sätt. Kunskapen synliggjordes genom att alla i undersökningen pratade om kategorierna ålder och kön med liknande förståelse. Jag uppfattar att språket var ett viktigt verktyg i konstruktionen av kunskapen om ålder och kön. Detta genom att samma ord och begrepp upprepades i undersökningen och jag tolkar att språket fungerade som en plattform för konstruktionen av kunskapen som förmedlades. Pedagogernas kunskapsbild om ålder och kön framställdes i interaktionen mellan mig och pedagogen i intervjun som allmän fakta, vilket jag tolkar som att det underförstått av pedagogen antogs finnas en gemensam förståelse att se på kunskapen som framställdes. Detta tolkar jag då vi i denna kontext delar samma kulturella bakgrund bland annat i form av yrket pedagog togs viss kunskap som framställdes som förgivettaget, exempelvis när pedagogerna använde klassbegreppen. Jag koppla detta till det Burr (2003) och Giddens (2007) menar när det beskriver att kunskap i sig har inget objektivet värde utan skapas i interaktion människor emellan. För kategorin kön konstruerade pedagogerna genom det talade språket variationen flickor eller pojkar och dessa beskrevs ha olika platser i interaktionens olika praktiker, detta tolkar jag som att det finns ett normativt tänkande kring kön. Jag tolkar att pedagogerna i min studie med hjälp av ett könat språk, Wiklund, Petrusson-Nahlin och Schönback (2011, ss. 158-159) påvisar vad de anser "passande" för respektive kön. Detta tolkar jag gjordes genom pedagogernas uttryck tjej- och killaktiviteter, vilket jag anser visar på att de har en idé vilken aktivitet de ansåg "passande" för respektive kön. Min tolkning av pedagogernas uppdelning av kön kan liknas med Hirdman (2001) tankar att vi konstruerar att kvinnor och män är olika. Jag ges intryck av att pedagogerna i min undersökning genom en uppdelning att se kön i fortsätter reproducera denna könsordning. Intervjuperson K beskriver denna reproduktion genom att vi i miljön omedvetet har gjort att det blivit denna uppdelning. Vilket jag tolkar intervjuperson K att reproduktionen av genusordning bibehålls i en form av vardaglig omedveten handling. Jag vill lyfta att trots pedagogernas stereotypa bild av kön utgjorde en överordnad bild av kategorin kön i undersökningen beskrev pedagogerna samtidigt en vilja att försök bryta denna normativa syn. Pedagog G beskrev detta genom att de vuxna i fritidsverksamheten visar barnen att kön inte spelade någon roll i aktiviteten, jag tolkar detta som ett försök att ändra den stereotypa bilden av kön som finns i denna gemenskap.

Jag vill rikta blicken tillbaka till pedagogens bild av ålder där resultatet av denna undersökning visade att pedagogerna associerar ålder på individen i interaktionen med en viss förväntan, vilket beskrevs genom mental mognad och utveckling. Alla pedagogerna i min undersökning använde olika klassbegrepp så som förskoleklass, ettan, tvåan eller trean för att beskriva olika åldrar. Jag tolkar att de olika begreppen beskrevs innebära olika för interaktionen, detta då individen beskrevs ha olika behov av lärande kopplat till dess ålder. Jag ges intryck att pedagogerna tillsammans, genom språket som verktyg, utformat samma innebörd i att förstå dessa klassbegrepp, en förståelse som beskriver hur interaktionen sedan bör ageras utmed. Intervjuperson J beskrev detta genom att en individ i trean inte kan mötas på samma sätt som en i förskoleklassen. Genom att se kategorin ålder genom olika klassbeskrivningar tolkar jag att interaktionen görs olika beroende på vilken ålder individen har. Genom att pedagogerna i min undersökning tillsammans beskriver och tolkar kunskapen om kategorin ålder på liknande vis tolkar jag att kunskapen är socialt konstruerade, Burr (2003) och Giddens (2007). Då pedagogerna oftast använde de olika klassbeskrivningar i framställning av ålder, tolkar jag att ålder också är något stabilt med ett på förhand självklar innebörd där individen kan liknas genomgå olika stadier. Pedagogerna i denna undersökning beskrev att uppdelning gjordes i verksamheten mellan de beskrivna åldrarna, bland annat när aktiviteter skulle anordnas. Jag gavs intryck att beroende på vilken mognad och utveckling som krävdes av individen gjordes en uppdelning för deltagandet för aktiviteten. Jag tolkar att ålder gav interaktionen makt i form av social uppdelning. Detta kan liknas med det Krekula, Närvänen, och Näsman (2005) artikel. Intervjuperson G i min undersökning gav en ytterligare tanke på synen på ålder, att åldern inte är en faktor när aktiviteter ska planeras. Jag tolkar att denna pedagog gör ett försök att bryta denna annars stereotypa bild på ålder som jag tolkar undersökningen visar. Att individen inte ges förutsättningar för att agera mellan uppdelningarna, utan individen struktureras in i en på förhand given mall att agera utefter.

12.2. Samspelet mellan ålder och kön formar identitet på bekostnad av jämställdhetsarbetet

Jag har nu beskrivit hur ålder och kön i denna undersökning är två kategorier som av pedagogerna konstrueras till en vedertagen kunskap eller som jag också kan beskriva det, en sanning att se individen på. Jag kan se att de två kategorierna ålder och kön samverkar i pedagogernas syn på individen i interaktionen. Detta görs genom att pedagogerna beskriver att individerna i interaktionerna är olika dels till mognad och dels till intresse, två faktorer jag tidigare kopplat till ålder och kön. Hammarén och Johansson (2009), Eidevald (2011) och Bodén (2011) menar att identitet blir någon utifrån en viss kontext och denna någon ses som en produkt där flera sociala konstruktioner samverkar. I denna undersökning gör jag med hjälp av analyshjälpmedlet intersektionalitet, Eriksson-Zetterquist & Styhre (2007), den tolkning att individen som pedagogerna interagerar med i verksamheten ges olika möjligheter utifrån pedagogens stereotypa bild av både ålder och kön. Pedagog I gör en sådan beskrivning då även tjejer i trean kan vara med att spela fotboll. Jag gör tolkningen att pedagogens stereotypa bild av båda kategorierna ålder och kön samverkar med varandra och detta samspel av kategorierna ålder och kön utgör en struktur som skapar individens handlingsmöjligheter. Min tolkning av denna undersökning går i linje med vad även Hellman (2010) avhandling

visar på, att ålder och kön görs olika i interaktionen som kan tolkas som en normaliseringsprocess. I min tolkning av analysen att se samspelet mellan kategorin ålder och kön tolkar jag att pedagogerna gör en bild av hur individen bör vara, vilket jag upplever blir ett sätt för pedagogerna att forma individens utveckling av identitet. Min tolkning av hur pedagogerna konstruerar en bild av hur individen bör vara kan ses gemensamt med det Eidevald (2011) skriver att vi *blir* subjekt utifrån den dominerade diskursen.

Fyra pedagoger beskriver att mötet med den enskilda individen i formandet av identitet var svårt på grund av barngruppernas storlek, vilket påverkar det önskvärda individuella mötet negativt då tiden inte räcker till. Jag gör tolkningen att målet att kunna ge alla individer samma möjligheter i interaktionen oavsett ålder eller kön blir svår delvis på grund av denna beskrivna tidsbrist. Jag vill återkoppla den tanke jag inledde undersökningen med, bekräftar pedagogen ett handlande hos ett barn i utvecklingssyfte för att utveckla en trygg identitet eller bekräftar jag ett stereotyp handlande som omedvetet ses som en nödvändighet i utvecklingen att skapa sig en identitet? I denna undersökning beskrevs det av Intervjuperson H att individen i interaktionen får lära sig förstå sin roll i leken, det sociala spelet. Detta kopplar jag till Hellmans (2010) avhandling där hon tar upp att ålder och kön är relevanta faktorer till exkludering och där pedagogernas vardagliga ord och handlingar inte enbart ska ses som neutrala bärare av information utan de begreppslig gör hur vi ska förstå världen.

13. Slutsatser och resultatdiskussion

Jag kommer nedan att göra en sammanfattning av vilka fördjupade kunskaper denna undersökning har givit om hur pedagoger på ett fritidshem konstruerar ålder och kön och hur detta kan tolkas.

Denna undersökning anser jag bidrar till att förstärka vikten att se hur olika kategorier samverkar med varandra i synen på människan. Jag tolkar att pedagogerna i denna undersökning ser på ålder och kön som en normaliseringsprocess i utvecklingssyfte att forma en identitet, en identitet som jag mer kan ses som en social identitet, ett samspel av kategoriseringar.

Som tidigare nämnt är fritidsverksamheten en för forskningens området ett relativt oexploaterat område, men som denna undersökning påvisar är fritidshemmet en viktig verksamhet där unga individers identiteter formas. Formas till vad jag tolkar att se sin omvärld genom sina föregångares stereotypa kategoriseringar, vilket också är i linje med det Hirdman (2001) menar. Men också av den anledning att jag tror att det är lättare för oss människor att kategorisera oss själva utefter olika fack som gör det enklare att veta hur vi ska tolka varandra i interaktionen. Jag anser att denna undersökning har bidragit till en ökad kunskap för hur pedagoger i en fritidsverksamhet konstruerar ålder och kön och hur pedagogen ser dessa två kategorier i samspel i interaktionen. Jag anser också att undersökningen påvisar att vi har kunskap genom bland annat Burr (2003) och Giddens (2007) det socialkonstruktivistiska perspektiv och Eriksson-Zetterquist och Styhre (2007) begrepp intersektionalitet att kunna göra förändringar. Förändringar som jag anser kan fortsätta det redan påbörjade arbetet för ett mer jämställt samhälle och då tycker jag att även fritidshemmen har en viktig roll i att fortsätta utveckla detta arbete. Genom att pedagogerna i denna undersökning har olika syn att se på konstruktionen huruvida identitet är något på

förhand givet eller något som vi formar till att se, leder till olika sett att forma jämställdhetsarbetet. Även Lif (2008) tar upp dessa svårigheter med jämställdhetsarbetet, svårigheter som jag anser leder till att skolans verksamhet som fritidhemmet ingår i verkar som en plattform för konstruktion att reproducera stereotypa bilder, i vad jag anser ett mer uppfostringssyfte. En plattform att lära sig bli ”goda medborgare”. Jag kan av pedagogernas beskrivning att tidsbristen påverkar interaktionen, tänka att den kan vara en faktor som också begränsar pedagogernas möjligheter att konstruera nya föreställningar i interaktionen. Nya föreställningar där jag tänker mig att identitet inte på förhand är något givet, Hammarén & Johansson (2009).

Jag har medvetet försökt att inte ge den ena kategorin mer utrymme än den andra i formandet av denna undersökning. Detta då jag anser att risken med att ge en kategori mer utrymme än den andra kan leda till att jag automatisk framställer den ena kategorin som viktigare än den andra. Min avsikt är att påvisa att kategorierna samverkar i ett samspel i interaktionen. Av litteratur jag läst i samband med denna studie har jag givits intryck av att genus har varit och fortsatt är den rådande diskursen i synen av jämställdhet. Jag vill med min kunskap från denna undersökning påvisa att kategorin ålder som struktur är en viktig maktfaktor i samspelet mellan människor. Men också att undersökningen visar att pedagogerna inte alltid efterlever och rekonstruerar de stereotypa normer utan att det finns ”glipor”. Vilket jag ser som att pedagogerna utmanar det allmängiltigt faktum att se på verkligheten.

14. Metod diskussion och funderingar om framtida forskning

Jag kommer nedan att beskriva vad jag anser kring mitt val av metod samt hur de tillämpats och för eventuell vidare forskning inom området som kan vara av intresse.

Jag har i denna undersökning valt att endast samla in det empiriska material utifrån intervjuer och kan nu då undersökningen är avslutad vara av den åsikten att deltagande observation hade varit ett bra komplement. Detta då intervju inbjuder endast till att använda det verbala språket i förmedlandet av kunskap för denna undersökning. Jag anser att det talade språket blir i intervjun ett sätt för deltagarna, men och för mig, att oavsiktligt eller avsiktligt forma vad som blir relevant information för undersökningen. Genom deltagande observation som komplement hade svaren från intervjuerna kunnat jämföras med resultatet från observationerna. Vilket jag tycker hade kunnat bli ett intressant komplement som också ökar undersökningens tillförlitlighet. Jag vill tydliggöra att jag inför undersökningen noggrant övervägt hur mina frågor ska ställas så att jag inbjuder till ett så öppet och fritt samtal som möjligt. Detta då jag vill förhindra att pedagogens svar ges utifrån vad de ”borde” tycka med tanke på vad läroplan och olika styrdokument föreskriver. Jag vill inbjuda intervjupersonen att själv göra sin tolkning för att på så sett försöka få deras personliga uppfattningar och åsikter, med fokus på forskningsämnet. Detta ser jag som en stor utmaning med denna undersökning, att få ett svar som inte ges utifrån deltagarens ”borde” utan mer en beskrivning hur de själva upplever. Att ha ett frågeschema som stöd inför intervjun ansåg jag vara till min fördel då jag ser mig själv som en oerfaren intervjuare och genom ett frågeschema inför intervjun anser jag att eventuell nervositet och tankspriddhet kunde minskas. Jag har även medvetet valt att inte

beskriva deltagarna i denna undersökning via autentiska namn, detta då jag är av den åsikt att jag det då sker en reproduktion av kön.

För vidare forskning i avsikt att skapa mer kunskap för hur vi konstruerar ålder och kön anser jag att liknande denna undersökning kan göras igen men då med deltagande observation som komplement. Jag tror att en sådan analys kan bidra till ökad förståelse för hur kunskap uppstår och bibehålls i de olika interaktioner som utgör människans vardagliga praktiker vilket också är i linje med vad Eidevald (2011) lyfter. Jag ser också att det behövs vidare forskning som visar på ”gliporna” av förändring, hur vi människor är agenter i förändring. Detta påvisas i min undersökning då pedagogerna trots att de alla har en stereotyp bild på ålder och kön gjorde försök till att ändra denna stereotypa bild.

Referenser

- Bodén, L., & Lenz Taguchi, H. & Ohrlander, K. (2011). (red). *En rosa pedagogisk-jämställdhetspedagogiska utmaningar*. (ss. 35-77. Bodén, L.), (ss. 90-128. Wiklund, C., Petrusson-Nahlin, I. & Schönback, H.), (ss. 158-159. Wiklund, C., Petrusson-Nahlin, I. & Schönback, H.). Sahara Printing, Egypten: Liber.
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Burr, V. (2003). *Social constructionism*, second edition. London and New York: Routledge.
- Börjesson, M. & Rhen, A. (2009). *Makt*. Malmö: Liber AB.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken- för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Diskrimineringslagen. (2008:567). <http://www.do.se/Om-DO/Lagtexter/Diskrimineringslagen/>, hämtad 2012-02-15.
- Eidevald, C. (2011). ”Anna bråkar”- att göra jämställdhet i förskolan. Stockholm: Liber AB.
- Eriksson-Zetterquist, U. & Styhre, A. (2007) *Organisering och intersektionalitet*. Stockholm: Liber.
- Fejes, A & Thornberg, R. (red). (2011). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber AB.
- Giddens, A (2007). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Hammarén, N. & Johansson, T. (2009). *Identitet*. Malmö: Liber AB.
- Hellman, A. (2010). *Kan Batman Vara Rosa?*. Information inhämtad 2012-02-28. http://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/22776/2/gupea_2077_22776_2.pdf
- Hirdman, Y. (2001). *Genus – om det stabila föränderliga former*. Lund: Liber AB.
- Krekula, C., Närvänen, A-L. och Näsman, E. (2005). *Ålder i intersektionell analys*. Kvinnovetenskaplig tidskrift nr 2-3.
- Kvale, S., Brinkman, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lif, J. (2008). *Allt du behöver veta innan du börjar arbete med jämställdhet inom skolan*. Poland. Pozkal.
- Mead, G. H. (2002). *The philosophy of the present*. Prometheus Books. New York.
- Thomassen, M. (2011). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerup.
- Thomsson, H. (2010). *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. Information inhämtad 2012-03-28. www.vr.se
http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_t_f_2002.pdf

Bilaga 1: Intervjuguide

Bakgrundsfrågor

1. Hur gammal är du?
2. Hur länge har du jobbat som pedagog?
3. Hur tycker du att det är att jobba på ett fritidshem?
4. Hur ser du på vilka faktorer som kan påverka ditt möte med elever?

Ålder

3. Hur tycker du att det är att jobba med olika åldrar i samma verksamhet?
4. Vad tänker du att olika åldrar på eleverna får för betydelse för ert arbete i verksamheten?
5. Vad får åldern för betydelse för dig när du möter elever i olika situationer?
6. Hur upplever du ålderns betydelse i möte med eleverna?

Kön

7. Hur tycker du att det är att jobba med både killar och tjejer i samma verksamhet?
8. Vad tänker du att olika kön på eleverna får för betydelse för ert arbete i verksamheten?
9. Vad får kön för betydelse för dig när du möter elever i olika situationer?
10. Hur upplever du könets betydelse i möte med eleverna?
11. Hur upplever du att du bemöter eleven utifrån dess ålder och kön?

Bilaga 2: Informationsbrev

Information om studien

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna studie vars syfte är att undersöka hur pedagoger beskriver mötet med elever på ett fritidshem utifrån elevens ålder och kön. Ett deltagande i studien innebär att jag gör en intervju med dig som kommer att ta ungefär en 30 minuter. Intervjun kommer att spelas in och skrivas ut enbart för användning i denna studie.

All information kommer att förvaras på sådant sätt att ingen obehörig kan få tillträde till den och kommer på så sätt att behandlas konfidentiellt.

Ditt deltagande i studien är frivilligt och du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering. Undersökningen kommer att presenteras i form av en C-uppsats vid Mälardalens högskola vilket betyder att den blir en offentlig handling. Du har möjlighet att få ett exemplar av uppsatsen genom att ta kontakt med expedition vid Mälardalens högskola på telefonnummer 021-10 14 70. Resultaten av undersökningen kommer att redovisas på ett sådant sätt att enskilda individer inte kan identifieras. Jag är mycket tacksam för din medverkan som bidrar till möjliggörandet av denna uppsats.

För ytterligare information kontakta gärna:

Marléne Bergman
073-848 04 29
marrelindvall@hotmail.com

Handledare:
Eva Edström
016-155135
evaedstrom@mdh.se

Jag samtycker till att delta i denna studie och ger härmed min tillåtelse till att använda den inspelade intervjun i denna studie.

Datum och ort

Namnunderskrift